

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Præcluditur primum effugium negantium necessitatem libertatis opinandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

alligationem præviā voluntatis ad quaecunque eligibilis, ac melius. Concludit enim sic: *Vnde facta comparatione inter majus, & minus bonum, voluntas non potest eligere minus, repudiato majori.* Et quid tum dicemus ad illud Ecclesiæst. 15. 17. *Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum. Quod placuerit ei dabitur illi.* Comparantur hic inter se extrema certò, & valde inæqualia, & Deus relinquit homini indifferentem ad utrumlibet eorum facultatem, quā tamen præalligat P. Gonet ad alterum, nempe ad majus, seu melius determinatè sumptum, ita ut non possit eligi minus repudiato majori. Hoc non apparet, quomodo cohereret cum libertate, & indifferentia arbitrii humani. Nec vacat dicere, liberum, ac indifferentem esse, vel fuisse applicare intellectum ad excogitandas rationes pro utralibet parte, & ad augendam, ac minuendam prohibitam apparentiam utriusvis eligibilis, atque per denominationem ab exercitio hujus immediatæ libertatis, ac indifferentiæ, dici, & esse absolutè liberam, tametsi immediatè, & ratione, si inévitablem hic, & nunc electionem majoris boni. Non vacat, inquam, hoc dicere, non solum, quia facit textus violentiam indè patitur præduram, ut potè exprimens clarè indifferentiam in ipso actu eligendi inter aquam, & ignem, vitam, & mortem, bonum, & malum absque ullo regressu, aut progressu ad aliquid aliud; Verum etiam, quia undecunque tandem aut ubique seu incipit, seu desinet exercitium voluntatis immediatè liberum, & secundum se præcisè proveniens indifferenter à voluntate, semper oportebit, ut ibi adsint motiva invicem contraria, eaque, vel omnino similia, & æqualia inter se, vel inæqualia. Sub motivis utrimque omnino similibus, & æqualibus nullus est locus electiōis liberæ ex communi consensu, imò nec operatio subsequi indè ulla potest juxta illud Philosophi lib. 2. de Calo rex. 9. 4. *Quia necessarium manere in medio omne, cui nil magis huc, quàm illuc moveri convenit.* Quoad libertatem videri, & facillè huc applicari potest ratio à nobis expensa cum Augustino *suprà art. 129.* Sub motivis autem inæqualibus occludi itidem aditum universaliter P. Gonet omni ad eligendum indifferentiæ, dum statuit, facta comparatione inter majus, & minus bonum, voluntatem non posse eligere minus repudiato majori. Admissio igitur hoc hujus auctoris principio, quidquid tergiversando huc vel illuc circumagatur discursus, necesse tandem est, ut prorsus intereat dogma fidei de humani arbitrii indifferentia. Nec enim fieri unquam poterit ut, nulla existente electione immediatè libera, & suborta ex immediata ad ipsam indifferentiam, aliqua nihilominus supersit electio mediata, ac denominativè libera, ac indifferens, seu indifferenter elicitæ, sed de hoc est alius ex professo disserendi locus. Pro nunc sufficit insinuas, quantum interfit, ut non admittatur sententia negans assertam à nobis libertatem opinandi.

Præcluditur primum effugium negantium necessitatem libertatis opinandi.

ART. CXLII. **L**audatis igitur de cætero his lauctoribus quoad agnitam, tum dependentiam usus liciti opinionis minus probabili a libertate opinandi, tum uniformitatem

proportionalem indifferentiæ, & in voluntate ad eligendum, & in intellectu ad opinandum; tractamus ad alios, qui contradicunt, aut perinde se gerunt ac si contradicerent quoad utramque. Dubium illi modis componere nituntur necessitatem semper, & ubique assentiendi opinioni probabiliori, aut quod perinde ferè est, permanentiam voluntariam in opinione semel æstimata probabiliori, & absolutè ratione cum facultate utendi nihilominus absque ullo peccato opinione contraria minus probabili, simulque minus tuta. Alii namque, ut Card. Pallavicinus *longè ante à me relatus, & Caramuel sapè in Theol. fund.* & alibi recurrunt ad cognitiones quasdam relictas circa probabile. Alii ut P. Thomas Sanchez, ceterique communiter nituntur distinctione cognitionis speculativæ, & practicæ, universalis & particularis seu ut alii loquuntur speculativè practicæ, & positivè practicæ. Utroque autem refellit jam olim datus *quæst. quodl. 2. punct. 3. argum. 2.* nisi omnino fallor, omnino demonstrativo. Dicunt reflexivè, operantem operationem aliquam esse peccaminosam, quam alii graves, & laudati auctores censent non esse peccaminosam, posse considerari, dum accedat operandum, probabile esse, saltem ab extrinsecis propter auctoritatem eorum Doctorum, talem operationem posse executioni mandari absque ullo peccato, ac proinde actum se esse prudentem, si eam operationem exequatur; siquidem necesse est, ut agat prudenter, qui nititur in operando fundamento magis momenti, & plerumque non fallenti, quale est fundamentum cuiusvis veræ probabilitatis, ut sapè ab initio dictum est; ac demum se non esse peccatum exercita ejusmodi operatione, siquidem impossibile est, ut quisquam id agendo peccet, quod agi prudenter, dum prudenter agit.

ART. CXLIII. **I**ste discursus videtur mihi subsistere non posse sub his terminis. Quia actus voluntatis non specificatur ex objecto prout representato, seu applicato, ac proposito per aientiam, sed per propriam ipsius volentis cognitionem, eamque directam, & non reflexam. Actus etenim volentis operari fertur ad operationem ipsam, eamque voluntandum se, & non præcisè, ut denominatam per cognitionem aliquam; atque ut velis operationem necesse est, ut dirigatur cognitione eandem representante, seu applicante, ac proponente, utque ea cognitio insit ipsi volenti, eique proponat operationem secundum se, & non præcisè ut denominatam per aliquam aliam cognitionem. Unde si cognitio directa representet operanti operationem tamquam malam secundum se hic, & nunc, omnibusque consideratis, actus voluntatis eligens, ac volens talem operationem evadet eo ipso malus, quidquid sit directum, & operans erit eatenus similiter malus juxta illud Osee 9. 10. *Facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt.* Cum ergo tota illa consideratio redacta de probabilitate opinionis, quam opinionem ipsa operans judicat esse fallam; de magnitudine fundamenti probabilitatis, quod idem operans contententer reputat fallax, ac inanè; ac demum de prudentia operantis cum magno fundamento de operis sui honestate, quæ prudentia non potest operari nostro non videri fucata tantum absolute, atque dependens ex suppositione simpliciter falsa. Cum itaque, consideratio ejusmodi reflexa, ob hoc omnino, quam, consideratio ejusmodi reflexa, ob hoc omnino, eo pervenire minime possit, ut operans, retracta opinione propria de inhonestate operis sui, judicet nihilominus directè, & absolute idem opus esse honestum, aut non esse peccaminosum, ne alioquin

simul assentatur duobus contradictoriis, quod est impossibile; nec ed utique pervenire eadem consideratione potest, ut verè non peccet, qui operatur retenta opinione sua propria, quod opus suum sit inhonestum, ac peccaminosum.

ART. CXLIV. Perspicitur hoc clariùs descendendo ad particularia. Opinatur quis non satis fieri obligationi recitandi Officium divinum, si recitetur absq; attentione ad verba, & ad sensum verborum; peccare pingentem in die festo, nisi tanta sinceritas pingendi, ut excuset, peccantem lachrymiferè sub novo peccato lethali, ut protinus, nullaque vel minima interposita mora, vel contera-mpente, &c, vel confiteatur peccatum cum vera, ac idonea attritione. Est jam hic homo in procinctu agendi circa hæc, & tùm recollit viros pios, & doctos docere opiniones; his opinionibus suis contrarias, auctoritatem eorum sufficere procul dubio ad probabilitatem; operantem juxta opinionem probabilem, eo ipso operari prudenter, ac proinde satisfacere omni suæ præsentì obligationi, nec peccare. His nihil obstantibus, quæ nempe omnia præviderat iste, & perconsideraverat, cum primitus opinatus fuit, pergere tenere, & veras adhuc absolute reputare opiniones illas suas, & dicit in corde suo, faterique coram Deo: Verè non satisfacit officio divino, qui illud recitat absque attentione ad verba, & ad sensum verborum: Verè peccat, qui pingit in die festo sine necessitate; Verè peccat de novo, qui confestim non contentur, nec confitetur legitime, postquam peccavit lethali. His ita se habentibus consuevit iste dicere officium absque attentione, & nil unquam curare ea adhibenda; pingit in die festo, quantum libet, & quoties libet nulla coactus necessitate; differt per plures dies agere penitentiam, postquam peccavit lethali, & cum tandem aliquando accedit ad peragendam penitentiam; non dolet, nec se accusat unquam de ea mora. Dico servum istum nequam jam judicatum esse ex ore suo, atque in supremo judicio reprobandum esse, testimonium reddente illi consentienti ipsius. Quia sentiebat, ac docebat, necessitatem esse attentionem, & non attendit; non licet pingere in die festo, & pinxit in die festo; debere penitentiam actum peragi, & distulit, neque de us penituit unquam. Prototypum hujuscemodi forme judicii habetur apud Apostolum 2. ad Rom. 4. vers. 5. Neque verò quidquam ad hujus hominis defensionem valere poterit, si dicat viros tales, & quales, & tenuisse opiniones contrarias. Reponeretur enim illi: Viros illos tot, & tantos tu non tantifecisti; (& quod tua tibi mens suggerebat) nec tantifacere potuisti, ut propter illorum auctoritatem deponeres opinionem tuam, aut ab ea primitus in animum ipudenda detererere, atque judicium tuum judicio illorum conformares, sed persististi nihilo minus in tua sententia sententia illorum contraria, ea que retenta operatus es contra eandem, ac proinde contra dictamen conscientia tuæ; quæ tua sententia, & conscientia tua, non verò sententia, & conscientia aliorum quotlibet, & quantalibet auctoritatis erat regula proxima voluntatis, & operationis tuæ, uti didiceras ex Apostolo ad Rom. 2. 15. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, non aliorum tot, & talium, vel talium, sed omnino ipsorum, & iterum fortius cap. 14. 23. Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide. Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est. Tu autem discernisti, & fecisti, quæ credebas esse peccata, & damnatus es, quia non fecisti ex fide tua. Pater itaque

Pars II.

ejusmodi reflexionem, & reflexionum reflexiones supra, ut circa probabilitatem nil prodesse ad vitandum peccatum in eo, quod quis cognitione directa judicat esse peccatum, & tamen facit retenta hac sua sententia.

ART. CXLV. Præterea licet fieri facile possit, & sæpè contingat, ut ab aliquo judicetur probabilis absolute, utque re ipsa sit absolute probabilis sententia contraria sententiæ, quam ille idem de facto tenet, & putat esse veram; fieri tamen non potest, ut sententia aliqua sit re ipsa, aut judicetur probabilis respectu ejus, aut ab eo, qui tenet sententiam contrariam, atque illi adhæret tanquam veræ, dum eam tenet, eidemque adhæret, seu in sensu composito talis suæ sententiæ: sicut fieri potest, ut quis sit absolute amabilis, & talis ab eo etiam judicetur, à quo odio habetur de facto, fieri tamen non potest, ut ille idem ab hoc eodem sit amabilis, & judicetur talis respectu sui in sensu composito odii sui adversus ipsum. Qui enim sententiam aliquam amplectitur, eamque omnibus circumquaq; consideratis approbat absolute tamquam veram, eo ipso rejicit, & reprobatur tanquam falsam sententiam contrariam, quam proinde approbare minime potest in sensu composito sententiæ illius suæ; sicut nec amare quisquam potest, quem odio habet, dum odio habet, & in sensu composito odii. Non est autem probabile respectu cujusquam, quod ab eo reprobatur, dum reprobatur, atque in sensu composito reprobationis. Id quod merito visum est principium per se notum Augustino propterea exclamanti lib. de utilit. cred. cap. si bene memini 11. Quomodo esse illud, quod sequuntur, si non probatur, probabile? nempe illi cui non probatur, & à quo judicatur probari non debere. De tali nimirum, & quatenus taliter affecto disserit ibi ex professo Augustinus. Moliuntur ergo impossibile quiddam, & chimericum auctores isti, dum opinanti operationem aliquam esse peccaminosam tentant permittere, ut retenta ea opinione, atque in sensu ejus composito utatur opinione contraria tanquam probabilis, cum probabilis minime sit respectu reprobantis ipsam, & appositam, dum sic alteram approbat, & alteram reprobatur, seu in sensu composito talis approbationis, & reprobationis.

Obstruitur rima quadam eiusdem effugij.

ART. CXLVI. Quærent propter hæc effugium aliud alii quidam, inter quos est Card. Pallavicinus, superaddita, eidem reflexioni circa probabile, cōsideratione quadam speciali universalitatis, & uniformitatis legis divinæ quoad omnes homines. Pertinet, ajunt, ad sapientem gubernationem, & ad iustitiam legum, ut non plus graventur, nec obligentur ad plura quidam ex subditis, ac præsertim qui sunt de republica specialiter benemeriti, quam alii plerique, & non usque ad eò benemeriti. Si ergo, contingat aliquos viros doctos, quos eo ipso constat esse de Republica specialiter benemeritos, studio suo, ac diligentia adinvenire rationem, qua coguntur judicare tales, vel tales aliquas operationes esse illicitas; quas tamē simul animadvertunt ab aliis viris doctis censeri licitas, easdemque propterea ab iisdem, necnō ab aliis plerisque ductu ipsorum executioni: re ipsa mandari absque ullo peccato; poterunt utiq; & illi priores idem facere absque ullo peccato, agendo contra propriam

G 3

quam